

บทที่ ๔

สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะ เป็นการกล่าวโดยสรุปถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา
๒. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด

สมมติฐานของการวิจัย

๑. ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมทางการร่วมประสานสัมพันธ์ และด้านความรักใคร่ผูกพันสูง และมีพฤติกรรมทางการควบคุมต่ำ
๒. ศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด มีพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ศึกษานิเทศก์เขตทุกคน จำนวน ๒๓๑ คน และ ศึกษานิเทศก์จังหวัด โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดาคงขนาดจากเขตการศึกษาละ ๑ จังหวัด ได้ศึกษานิเทศก์จังหวัดจำนวน ๑๒๗ คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น ๓๕๘ คน
๒. การเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นเองจำนวน ๑ ชุด โดย ผู้วิจัยได้นำส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเองส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งได้จัดส่งและรับคืนโดย บริการทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามคืนทั้งสิ้น ๒๕๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๔

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

สรุปผลการวิจัย

๑. ศึกษาพิเศษกรมสามัญศึกษา เป็นชายมากกว่าหญิง ส่วนมากมีอายุระหว่าง ๓๑ - ๔๐ ปี มีวุฒิปริญญาตรี และดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์มานานน้อยกว่า ๔ ปี
๒. ศึกษาพิเศษกรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านการแสดงออกซึ่งความรักใคร่ผูกพันสูง มีพฤติกรรมความต้องการความรักใคร่ผูกพัน การแสดงออกในการร่วมประสานสัมพันธ์ และการแสดงออกในการควบคุมปานกลาง และมีพฤติกรรมความต้องการการร่วมประสานสัมพันธ์ และความต้องการการควบคุมต่ำ
๓. พฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านการแสดงออกของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาสูงกว่าพฤติกรรมด้านความต้องการในทุกพฤติกรรม
๔. พฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑

การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์ มีข้อที่ควรอภิปรายและเสนอแนะดังนี้

๑. เกี่ยวกับพฤติกรรมทางด้านความรักใคร่ผูกพัน ปรากฏว่า ผลการวิจัยพฤติกรรม การแสดงออกเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษามีพฤติกรรม การแสดงออกซึ่งความรักใคร่ผูกพันสูง ($\bar{X} = ๗.๐๖$) ส่วนพฤติกรรมความต้องการความรักใคร่ผูกพัน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แต่เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = ๖.๓๐$) ก็พบว่าพฤติกรรมความต้องการ ความรักใคร่ผูกพันเข้าใกล้เกณฑ์ระดับสูง ($\bar{X} = ๖.๔๑ - ๔.๐๐$) จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมด้านความรักใคร่ผูกพันของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีแนวโน้มไปทางสูง ผลการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ศักดิ์สุบรรณ สังกาสินท์ ซึ่ง ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ ที่กล่าวว่าว่า หลักมนุษย์สัมพันธ์และลักษณะความเป็นผู้นำเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นเครื่องเกื้อหนุนแก่การนิเทศ

การศึกษา การที่ศึกษานิเทศก์ไม่ใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ ย่อมเป็นผลให้ครูเกิดความระแวง ไม้ไว้
 วางใจศึกษานิเทศก์ ครูจะมีแนวโน้มที่จะไว้วางใจ และหันมาปรึกษาหารือกับศึกษานิเทศก์ที่ใช้
 หลักมนุษยสัมพันธ์^๑ พฤติกรรมความรักใคร่ผูกพัน เป็นองค์ประกอบหนึ่งของมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งจะส่งผล
 ผลถึงการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์ต้องพยายามรักษาความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน
 ร่วมงาน ไม้วางตนเหนือกลุ่มหรือปลีกตนออกจากกลุ่ม พยายามทำตนให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม
 จากค่าคะแนนเฉลี่ยข้างต้นจะเห็นว่า พฤติกรรมทางด้านความรักใคร่ผูกพันของศึกษานิเทศก์กรม
 สามีญศึกษา ไม้สูงมากจนถึงระดับที่ทำให้เกิดลักษณะการ เน้นตัวเองมากจนเกินไป
 (Overpersonal)^๒ จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางด้านความรักใคร่ผูกพันของศึกษานิเทศก์
 กรมสามีญศึกษา โดยส่วนรวม เป็นผลดีต่อการนิเทศการศึกษา

๒. พฤติกรรมด้านการร่วมประสานสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์กรมสามีญศึกษา

ไม้เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ มีการแสดงออกในการร่วมประสานสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
 และมีความต้องการร่วมประสานสัมพันธ์ในระดับต่ำ เมื่อผลการวิจัยปรากฏดังนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า
 พฤติกรรมทางการร่วมประสานสัมพันธ์ของศึกษานิเทศก์กรมสามีญศึกษาอยู่ในระดับที่ไม้
 น่าพอใจ ทั้งนี้เพราะศึกษานิเทศก์ต้องทำงานใกล้ชิดครู - อาจารย์ ต้องทำงานในลักษณะ
 การร่วมมือ ปรึกษาหารือ ดังนั้นทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มจึงมีความจำเป็น^๓
 การที่ศึกษานิเทศก์มีพฤติกรรมทางการร่วมประสานสัมพันธ์ใกล้มาทางต่ำ จึงสรุปได้ว่า ทักษะใน
 ด้านมนุษยสัมพันธ์และกระบวนการกลุ่มของศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขหน่วยศึกษา
 นิเทศก์กรมสามีญศึกษา และผู้บริหารในระดับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง น่าจะได้พิจารณาในเรื่อง
 ดังกล่าวโดยอาจเริ่มตั้งแต่การสรรหาบุคคลากรเข้ารับตำแหน่งศึกษานิเทศก์ การที่จะพิจารณา
 เฉพาะวุฒิและความสามารถทางวิชาการ อาจจะไม่เพียงพอ เพราะการนิเทศเป็นเทคนิคพิเศษ

^๑ สักดิ์สุบรรณ สังการพันธ์ "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการ
 นิเทศ" หน้า ๑๒๑ - ๑๓๑.

^๒ Schutz, Joy : Expanding Human Awareness, p. 197.

^๓ Wiles, Supervision for Better Schools, pp. 20 - 23.

ซึ่งจำเป็นต้องมีคุณสมบัติอื่น นอกเหนือจากวุฒิและความสามารถทางวิชาการเข้ามาเป็นส่วนประกอบ สิ่งที่จะควรจะได้รับการพิจารณาในลำดับต่อไปคือ หลักสูตรและวิธีการการฝึกอบรมศึกษานิเทศก์ใหม่ หลักสูตรและวิธีการอบรมควรจะได้รับการทบทวนซึ่งโดยหลักแล้ว หลักสูตรและวิธีการอบรมจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงในทุกระยะ เพื่อให้หลักสูตรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ที่ผันแปรอยู่ตลอดเวลา การพัฒนาหลักสูตรและวิธีการอบรมจะช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น และสามารถรับใช้หรือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศึกษานิเทศก์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของสถานศึกษาซึ่งมีหลักสูตรการสอนเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ในทุกระดับก็จำเป็นต้องมีการทบทวนเกี่ยวกับหลักสูตรและวิธีการให้ความรู้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระดับบัณฑิตวิทยาลัย น่าจะได้พิจารณาทบทวนตัวหลักสูตรเป็นพิเศษ เพราะการนิเทศในระดับนี้เป็นการผลิตกำลังคนในระดับสูงออกไปรับใช้สังคม ผลผลิตของบัณฑิตวิทยาลัย จึงน่าจะได้รับการกลั่นกรอง และฝึกฝนให้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนิเทศการศึกษาย่างแท้จริง

๓. พฤติกรรมทางด้านการควบคุมผลการวิจัยสรุปได้ว่า ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมการแสดงออกในการควบคุมปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของธีรเทพ ทองสถิตย์ ในการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์คนหนึ่งว่า "....ส่วนมากศึกษานิเทศก์ปฏิบัติได้ใกล้เคียงกับความต้องการของครู แต่การแสดงตนเป็นคนเด่นก้ำวกำย เรื่องของผู้อื่นยังมีปรากฏอยู่"^๑ ในส่วนพฤติกรรมด้านความต้องการการควบคุมนั้นศึกษานิเทศก์มีอยู่ในเกณฑ์ต่ำซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของงานวิจัยนี้

ในเรื่องพฤติกรรมการแสดงออกด้านการควบคุมนี้นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ เพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อสัมพันธภาพระหว่างครูกับศึกษานิเทศก์ได้ ผลการวิจัยจึงไม่เป็นไปตามหลักการที่ว่า "ศึกษานิเทศก์ต้องสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ และมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอนมากกว่าแนะนำสั่งการแต่เพียงอย่างเดียว"^๒ จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรม

^๑ธีรเทพ ทองสถิตย์ "ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์, บทคัดย่อ

^๒สันต์ ธรรมบำรุง, งานนิเทศการศึกษา, หน้า ๒๖.

การแสดงออกด้านการควบคุมของศึกษานิเทศก์ยังเป็นปัญหาอยู่บ้าง จึงเห็นว่าหน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาและผู้เกี่ยวข้องควรจะได้ทำความเข้าใจกับศึกษานิเทศก์ในเรื่องปรัชญาหลักและวิธีการนิเทศ ตลอดจนจนถึงเรื่องพฤติกรรมหรือธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อศึกษานิเทศก์จะสามารถประยุกต์ความรู้ความเข้าใจดังกล่าวมาใช้ในการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมความต้องการการควบคุมของศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาแล้ว ก็อาจอธิบายได้ว่า ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาต้องการความเป็นอิสระทางวิชาการและการบริหาร ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะพิจารณาสำหรับกรมสามัญศึกษาว่า ฐานะหน้าที่ของศึกษานิเทศก์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร อาจจะต้องมีการศึกษาถึงโครงสร้างทางการบริหารและอำนาจหน้าที่ให้เป็นที่กระจ่างเข้าใจตรงกัน เพราะว่า "ฐานะด้านต่าง ๆ ของศึกษานิเทศก์นั้นเป็นผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการนิเทศการศึกษา"^๑ ศึกษานิเทศก์มักมีปัญหาในด้านการทำงานไม่ตรงตามหน้าที่ที่ศึกษานิเทศก์คิดว่าเป็นหน้าที่ของตน ฉลอง บุญยานันต์ สรุปลักษณะการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์ในส่วนภูมิภาคไว้ข้อหนึ่งว่า "ศึกษานิเทศก์มีปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ศึกษานิเทศก์ทำหน้าที่ฝ่ายวิชาการ แต่ผู้บังคับบัญชามักมอบหมายงานอื่นนอกเหนือจากงานวิชาการให้ทำ เพราะเชื่อในความสามารถของศึกษานิเทศก์"^๒ ปัญหาดังกล่าวข้างต้น หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา อาจแก้ไขหรือทำให้ปัญหาเกิดน้อยลง ด้วยการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างกรมกองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงนโยบายในการนิเทศการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และ เข้าใจถึงหน้าที่และงานของศึกษานิเทศก์อย่างถูกต้อง

๔. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมด้านการแสดงออกและความต้องการ ปรากฏว่า ศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา มีพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้านการแสดงออก

^๑ ศักดิ์สุบรรณ สังเกตินท์ "บทบาทของศึกษานิเทศก์ในทัศนะของครูที่ได้รับการนิเทศ" หน้า ๑๒๔.

^๒ ฉลอง บุญยานันต์, รายงานการวิเคราะห์ปัญหาการนิเทศการศึกษา (พระนคร : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ๒๕๑๕), หน้า ๔.

สูงกว่าพฤติกรรมด้านความต้องการทุกพฤติกรรม ผลการวิจัยในข้อนี้สอดคล้องกับหลักและ
ทฤษฎีทางการนิเทศการศึกษา เพราะ "การนิเทศการศึกษาเป็นความพยายามทุกชนิดของ
เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษา ที่ได้รับมอบหมายให้ทำการนิเทศในการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา..."^๑ ดังนั้น ศึกษานิเทศก์จึงต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะเกี่ยวข้องกับสัมพันธ
กับครูเพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานการนิเทศมากกว่าที่จะให้ครูมาสัมพันธ์กับตน

๕. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษา
นิเทศก์เขตและจังหวัด ปรากฏว่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๑ ทั้งนี้เพราะ
การสรรหา คัดเลือก และพัฒนาบุคคลากรทางการนิเทศศึกษานั้น ใช้หลักการ วิธีการ
เดียวกันทั้งศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัด หลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ ทั้งระยะสั้นระยะยาวก็
เป็นหลักสูตรเดียวกันทั้งยัง เป็นการอบรมร่วมกันเกือบทุกครั้งอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยในข้อนี้
ก็สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๑๔^๒
ที่กำหนดโครงสร้างการบริหารและอำนาจหน้าที่ของศึกษานิเทศก์เขตและจังหวัดไว้คล้ายคลึงกัน
สำหรับการวิจัยคราวต่อไปนั้น ผู้วิจัย เสนอว่าควรได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรม
ทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะต่อไปนี้

๑. ศึกษาพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยศึกษาถึงตัวแปรด้านเพศ
อายุ วุฒิการศึกษา ระยะเวลาดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ และอื่น ๆ
๒. ศึกษาพฤติกรรมทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของศึกษานิเทศก์ หรือ
กลุ่มบุคคลอื่น โดยใช้เครื่องมืออื่น เช่น SIV เป็นต้น

^๑Carter V. Good, Dictionary of Education (New York :
McGraw - Hill Book Co., 1959), p. 539.

^๒กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, งานนิเทศการศึกษา, หน้า ๑๑๑ - ๑๑๗.